

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

دانشکده بهداشت

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی درمانی

عنوان

رتبه بندی کشورهای نفت خیز و غیرنفت خیز حوزه مدیترانه شرقی (EMRO) بر اساس شاخص های

منتخب سلامت با رویکرد ترکیبی AHP-TOPSIS

استاد راهنما

دکتر سعید آصفزاده

استاد مشاور

دکتر روح اله کلهر

پژوهشگر

فاطمه قمری

شهریور ماه - ۱۳۹۵

چکیده

مقدمه: برای سنجش میزان توسعه یک کشور شاخص های مختلفی از جمله شاخص درآمد سرانه، شاخص توسعه انسانی، شاخص درآمد پایدار، شاخص بهداشت و درمان و غیره وجود دارد. در میان شاخص های مختلف توسعه، شاخص بهداشت و درمان از مهم ترین شاخص های هر کشوری به شمار می آید و میزان موفقیت برنامه های توسعه ملی نیز تا اندازه ای در گرو دستیابی به هدف های این بخش است. شاخص های قابل اندازه گیری نقش موثری در شناسایی مشکلات، تعیین روند و پیشنهاد استراتژی های عملی، ایفا می کنند. هدف از مطالعه حاضر رتبه بندی کشورهای نفت خیز و غیر نفت خیز حوزه مدیترانه شرقی (EMRO) سازمان جهانی بهداشت بر اساس شاخص های منتخب سلامت جامعه با استفاده از رویکرد ترکیبی AHP-TOPSIS می باشد.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی کاربردی است که جامعه ی آن کشورهای منطقه ی مدیترانه شرقی می باشد. در ابتدا جهت جمع آوری اطلاعات در خصوص شاخص های سلامت به مرور کلیه ی مقالات و پژوهش های انجام شده پیرامون موضوع پژوهش از طریق جستجو در اینترنت و بررسی پایان نامه ها و متون علمی نگاشته شده در این زمینه پرداخته شد. جهت اولویت بندی شاخص های منتخب، پرسشنامه ی مقایسه زوجی طراحی گردید و توسط ۲۵ نفر از صاحب نظران و خبرگان تکمیل شد. شاخص های مذکور، بر اساس تکنیک AHP و با استفاده از نرم افزار Expert Choice 11 وزن دهی شد. سپس، کشورهای مورد مطالعه طبق شاخص های اولویت بندی شده با استفاده از نرم افزار TOPSIS رتبه بندی گردیدند.

یافته ها: نتایج اولویت بندی شاخص ها با استفاده از تکنیک تحلیل سلسله مراتبی نشان داد که شاخص درصد کل هزینه های سلامت از تولید ناخالص داخلی (GDP) از دسته ی شاخص های ورودی، شاخص درصد پوشش ایمن سازی کودکان زیر یک سال از دسته ی شاخص های فرآیندی و شاخص میزان مرگ و میر شیرخواران (IMR) از دسته ی شاخص های پیامدی از دیدگاه خبرگان بیشترین اولویت و بالاترین اهمیت را دارا هستند. نتایج رتبه بندی کشورهای بر اساس شاخص های سلامت نیز نشان داد که، به طور کلی کشورهای لبنان، اردن، بحرین، قطر و امارات در وضعیت و جایگاه خوبی از شاخص ها قرار دارند و در مقابل، کشورهای سومالی، افغانستان و پاکستان در وضعیت نامناسبی قرار دارند.

نتیجه گیری: از علل اصلی وضعیت نامناسب شاخص های سلامت کشورهای فوق الذکر، فقر فرهنگی، عدم آگاهی افراد جامعه از مسائل بهداشتی و درمانی، بافت اجتماعی نامناسب، زیر ساخت های بهداشتی ضعیف، منابع ضعیف و توزیع ناعادلانه، درگیری ها و تعارضات موجود در کشورها (علی الخصوص کشورهای نفت خیز) و در مقابل زیرساخت های قوی بخش بهداشتی، ارتقای آموزش های سلامت در جامعه، سطح سواد و آگاهی بالای افراد جامعه، بالا بودن قدرت اقتصادی مردم، از علل اصلی وضعیت مناسب شاخص های سلامت برخی کشورها می باشد. لزوم اولویت بندی کشورها برای اخذ تصمیمات در جهت بهبود وضعیت سلامت بایستی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. امکانات و پتانسیل های موجود بر اساس اولویت کشورها، ابتدا به کشورهایی که وضعیت نامناسبی در شاخص های سلامت دارند هدایت شود و به این کشورها در مقایسه با دیگر کشورها توجه بیشتر گردد.

مهمترین استراتژی که کشورها در جهت بهبود وضعیت شاخص ها در حوزه سلامت می توانند اتخاذ نمایند، ارتقای آگاهی در خصوص مسائل مرتبط با سلامت، برطرف کردن موانع مالی دسترسی به بهداشت، توجه به همکاری های بین بخشی و ترویج و جلب مشارکت سایر بخش ها می باشد.

کلیدواژه ها: شاخص سلامت، حوزه مدیترانه شرقی (EMR)، AHP، TOPSIS.